

ONDERWIJSVISITATIE

Sociale readaptatiewetenschappen

Een onderzoek naar de kwaliteit van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen aan het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven

The logo for VLHORA consists of a horizontal rectangle divided into two equal halves. The left half is light gray and contains the letters 'V L H O R A' in white, bold, sans-serif font. The right half is black and contains the same letters 'V L H O R A' in white, bold, sans-serif font.

V L H O R A

Vlaamse Hogescholenraad

28 april 2010

De onderwijsvisitatie Sociale readaptatiewetenschappen

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige ronde

Wettelijk depot: D/2010/8696/5

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen van het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven (HIRL). Deze opleiding behoort tot het hoger onderwijs voor sociale promotie.

De visitatie vond plaats in het perspectief van de accreditatie van professionele bacheloropleidingen. De opleidingen die behoren tot het hoger onderwijs voor sociale promotie kunnen krachtens artikel 57ter van het structuurdecreet van 4 april 2003 de accreditatie als professionele bacheloropleiding aanvragen. Hiervoor moeten ze eenzelfde procedure doorlopen als de hogescholenopleidingen en voldoen aan de kwaliteitsvereisten die gelden voor de bacheloropleidingen in het hoger professioneel onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de instellingen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de instelling die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de opleiding nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de instelling betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretaris van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Toon Martens
voorzitter

inhoudsopgave

---

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	5
deel 1.....	7
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Sociale readaptatiewetenschappen	9
1.1 Inleiding.....	9
1.2 De visitatiecommissie.....	9
1.2.1 Samenstelling.....	9
1.2.2 Taakomschrijving	10
1.2.3 Werkwijze	10
1.2.4 Oordeelsvorming.....	11
1.3 Indeling van het rapport.....	12
Hoofdstuk 2 Het domeinspecifiek referentiekader Sociale readaptatiewetenschappen	13
2.1 Inleiding.....	13
2.2 Domeinspecifieke competenties.....	13
Decreet betreffende de kwalificatiestructuur	13
Goedkeuringsdatum: 30-04-2009; publicatiedatum: 16-07-2009.....	13
Dublin descriptoren (2004)	13
3. Basiscompetenties met betrekking tot vaardigheden	15
2.3 Besluit	16
deel 2.....	17
Het opleidingsrapport Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven.....	19
bijlagen	49

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Sociale readaptatiewetenschappen

1.1 Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen van het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven, die zij op 2, 3 en 4 december 2009 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De visitatie kadert in de aanvraag tot visitatie van het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen en past in de werkzaamheden van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hoger onderwijs, zoals bepaald in artikel 57ter en artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 De visitatiecommissie

1.2.1 Samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in zijn vergadering van 13 november 2009.

De commissie voor de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen aan het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven:

Voorzitter en domeindeskundige:	Johan Swinnen
Onderwijsdeskundige:	Carla Nelissen
Domeindeskundige:	Maurice Walgraeve
Domeindeskundige:	Kevin Logist

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en 2 secretarissen aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen waren dit:

Projectbegeleider: Klara De Wilde

Secretarissen:

Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven	Lucia Van Hoof (tot 6 december 2009) Klara De Wilde (vanaf 7 december 2009)
--	--

1.2.2 Taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.2.3 Werkwijze

De visitatie van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen aan het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1   De installatie van de visitatiecommissie

Op 23 november 2009 is de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2   De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleiding bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

De VLHORA heeft een bezoekschema dat desgevallend aangepast wordt aan de specifieke situatie van de opleiding. Het bezoekschema wordt opgenomen als bijlage 2. Tijdens de visitatie spreekt de commissie met een representatieve vertegenwoordiging van alle stakeholders van de opleiding, bestudeert ze bijkomend informatiemateriaal en bezoekt ze de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. De commissie maakt bij de verdere bevraging gebruik van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerprapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de opleiding gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken.

Het opleidingsrapport is samengebracht in het visitatierapport van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen.

1.2.4 Oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.3 Indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleiding.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifiek referentiekader Sociale readaptatiewetenschappen

2.1 Inleiding

Voor iedere opleiding wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 Domeinspecifieke competenties

Gehanteerde input

- **referentiekaders van de opleidingen:**
 Hoger Instituut voor readaptatiewetenschappen Leuven.
- **wettelijke bronnen**
 Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.
 Goedkeuringsdatum: 04-04-2003; publicatiedatum: 14-08-2003.
 Decreet betreffende de kwalificatiestructuur .
 Goedkeuringsdatum: 30-04-2009; publicatiedatum: 16-07-2009.
- **brondocumenten onderschreven door werkveld**
 Beroepsprofielen “maatschappelijk werker” (studie 154) en “sociaal cultureel werker” (studie 156). Vlaamse onderwijsraad, VLOR: 1998.
- **internationale referentiekaders**
 Dublin descriptor (2004)
 Europese kwalificatiestructuur; goedkeuring door het Europees Parlement en de Raad: februari 2008.

---

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

Domeinspecifieke competenties

De afgestudeerde Sociale readaptatiewetenschappen kan:

- een methodiek om een bepaalde welzijnsproblematiek te analyseren, veranderingen te plannen, strategisch-tactisch uit te werken en te evalueren, opstellen en uitvoeren;
- neemt een permanente kritische houding aan en weet deze te blijvend te ontwikkelen.

Verder neemt de visitatiecommissie de door de opleiding vooropgestelde competenties over.

Ondersteunende kennis, vaardigheden en attitudes

1. De gemeenschappelijke basis

Het sociaal readaptatiewerk is een praxisberoep dat zich moet waarmaken in een complexe context. Bijgevolg is een combinatie van het verwerven van kennis, het verwerven en trainen van diverse vaardigheden en het uitklaren van opstellingen en attitudes een wezenlijk kenmerk van de opleiding tot SRW-er.

2. Basiscompetenties met betrekking tot kennis en inzicht

2.1 Kennis en inzicht m.b.t. doelgroepen/cliënten:

- inzicht hebben in menselijk gedrag;
- inzicht hebben in mens- en maatschappijmodellen;
- inzicht hebben in intermenselijke, maatschappelijke en mondiale processen;
- inzien dat er een verband is tussen individuele knelpunten/problemen en de maatschappelijke bepaaldheid ervan;
- inzicht hebben in het ontstaan en voortbestaan van probleemsituaties.

2.2 Kennis en inzicht m.b.t. de samenlevingscontext:

- inzicht hebben in de structuren van de samenleving;
- inzicht hebben in culturen en levensbeschouwingen;
- inzicht hebben in maatschappelijke tendensen en knelpunten.

2.3 Kennis en inzicht m.b.t. welzijnswerk en welzijnsbeleid:

- inzicht hebben in de organisatie en de structuur van de welzijnssector;
- inzicht hebben in het begrippenapparaat van de sector;
- inzicht hebben in de beleidsvoering van de sector;
- inzicht hebben in de actuele ontwikkelingen en knelpunten van de sector.

2.4 Kennis en inzicht m.b.t. hulpverleningsorganisaties:

- inzicht hebben in de doelstellingen, structuur, werking, beleid en omkadering;
- inzicht hebben in de plaats, taak en rol van het sociaal readaptatiewerk in de verschillende organisaties;
- inzicht hebben in de plaats, taak en rol van medewerkers;
- inzicht hebben in actuele ontwikkelingen en knelpunten van die verschillende organisaties.

- 2.5 Kennis en inzicht hebben m.b.t. het methodisch hulpverleningsaanbod:
- inzicht hebben in diverse hulpverleningsmodellen en werkvormen, structuur en beleidsgerichte modellen en werkvormen, vormingsgerichte modellen en werkvormen om preventief en curatief te kunnen optreden.
- 2.6 Kennis en inzicht hebben in de wetgeving en diverse hulpverleningsbronnen en -middelen o.a. sociale kaart.
- 2.7 Inzicht hebben in de eigen mogelijkheden en beperkingen die doorspelen in functionele relaties.

3. Basiscompetenties met betrekking tot vaardigheden

Een vaardigheid is de bekwaamheid tot geïntegreerde toepassing van de verworven kennis met inzicht van de gehele persoonlijkheid in relatie tot de situatie.

- 3.1 Vaardigheden m.b.t. hulpverlenend en preventief optreden:
- zelfstandig een hulpverleningsrelatie kunnen aangaan en onderhouden met bijzondere aandacht voor de zelfwerkzaamheid van cliënten;
  - het betekenisniveau van cliënten bevragen;
  - informatie doelgericht verzamelen en analyseren;
  - een gedifferentieerd inzicht in probleemsituaties formuleren;
  - in staat zijn tot het kiezen van optimale werkvormen;
  - de gekozen werkvormen afstemmen op de vraag of het probleem;
  - het optreden beroepsmatig afsluiten en registreren.
- 3.2 Vaardigheden m.b.t. administratie en registratie:
- dossiers aanleggen en bijhouden;
  - informatie doelgericht rapporteren en registreren m.b.t. de huidige technologie.
- 3.3 Vaardigheden m.b.t. de werkorganisatie:
- de werkinhoud doelgericht plannen en uitvoeren;
  - ordelijk en nauwkeurig werken.
- 3.4 Vaardigheden m.b.t. de samenwerking en sociale beleidsvoering:
- de organisatie vertegenwoordigen;
  - onderhandelen en bemiddelen;
  - efficiënt en effectief overleg plegen en samenwerken met anderen (cliënten, organisaties, beleidsinstanties);
  - signaleren van problemen en beïnvloeding van het beleid.
- 3.5 Vaardigheden m.b.t. studie- en onderzoekswerk:
- geactualiseerde informatie verkregen via studie- en onderzoekswerk vertalen naar en hanteren voor de bijsturing van de beroepsuitoefening.
- 3.6 Expressieve vaardigheden (zowel lichamelijk als beeldend).
- 3.7 Taalvaardigheden (zowel wat betreft de geschreven als de gesproken taal).
- 3.8 Vaardigheden in het omgaan met media.

4. Basiscompetenties met betrekking tot attitudes

Een attitude is een min of meer permanente ingesteldheid van iemand ten aanzien van bepaalde aspecten van de eigen ervaringswereld.

4.1 Attitudes m.b.t. de eigen beroepspersoonlijkheid:

- in staat zijn tot zelfreflectie;
- in staat zijn om eigen socialisatieprocessen te situeren in het beroepsmatig optreden;
- openheid voor feedback en confrontatie;
- actief deelnemen aan vormen van werkondersteuning;
- profilering van de sociaal readaptatiewerkprofessie expliciteren.

4.2 Attitudes m.b.t. communicatieve ingesteldheid:

- een attitude ontwikkelen van respect, echtheid, acceptatie en inlevingsvermogen;
- een assertieve attitude ontwikkelen;
- attitudes m.b.t. gerichtheid op professionaliteit;
- over een alerte, bevragende en kritische ingesteldheid beschikken;
- over voldoende draagkracht beschikken;
- initiatieven nemen;
- leergierig zijn;
- flexibel, creatief en dynamisch zijn;
- zich op een geëngageerde wijze betrokken voelen;
- verantwoordelijkheid opnemen;
- de nodige realiteitszin aan de dag leggen.

4.3 Attitudes m.b.t. deontologische ingesteldheid:

- oordelen vanuit weloverwogenheid;
- rekening houden met het geheel van waarden en normen eigen aan de beroepsuitoefening;
- respect hebben voor de persoonlijke en culturele eigenheid van anderen;
- dit op alle domeinen van het werkveld: t.a.v. de cliënten, de eigen werksetting en het welzijnswerk

4.4 Attitudes m.b.t. ruime maatschappelijke interesse:

- op een geëngageerde wijze betrokken zijn op problemen van individuen en groepen en op de maatschappelijke ontwikkelingen m.b.t. een adequate beroepsuitoefening.

2.3 Besluit

De commissie gaat mede aan de hand van het domeinspecifiek competentiekader na of er voldoende elementen in de opleiding aanwezig zijn die aantonen dat zowel het niveau en de oriëntatie, als het domeinspecifiek kader minstens beantwoorden aan de decretale voorschriften. Zij acht het noodzakelijk dat tijdens de opleiding voldoende mogelijkheden geboden worden waardoor de studenten zich een methodiek eigen kunnen maken om een bepaalde welzijnsproblematiek in alle aspecten uit te werken en te evalueren. Het beroepenveld apprecieert immers niet alleen vakkennis, maar ook de ingesteldheid naar probleemoplossend denk- en redeneervermogen, aandacht voor duurzaamheidsaspecten en bijhorende communicatievaardigheden binnen een sociaal-maatschappelijke en ethische context. Een permanente kritische houding en de kunst deze te blijven ontwikkelen zijn daarbij onmisbaar.

opleidingsrapport

Het opleidingsrapport Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven

Algemene toelichting bij de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen van het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven

Het sociaal readaptatiewerk kent een lange traditie. Gedurende decennia werd het uitgebouwd binnen organisaties die zich richten op hulpverlening en sociale dienstverlening, sociaal-culturele werk, de sector van arbeid en tewerkstelling en de vrijetijdssector.

Sinds 1958 bestond er al een bijscholing “readaptatiewetenschappen” voor begeleiders van fysieke gehandicapten, die officiële erkenning kreeg in 1974. In 1980 werd het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven vzw (HIRL) opgericht.

Het HIRL organiseert in het volwassenenonderwijs de driejarige graduaatopleiding Sociale readaptatiewetenschappen (SRW) in het studiegebied Sociaal agogisch werk en de tweejarige graduaatopleiding Niet-commercieel management (NCM) in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde. Beide opleidingen zijn uniek in Vlaanderen. Het HIRL heeft sedert het academiejaar 2008-2009 de onderwijsbevoegdheid voor de modulaire graduaatopleiding Seniorenconsulentenvorming die zal ingericht worden vanaf het academiejaar 2010-2011.

De opleiding Sociale readaptatiewetenschappen is een driejarige opleiding. In het derde jaar kunnen de studenten kiezen uit twee keuzemodules:

- vrijetijdsagogiek;
- arbeids – en tewerkstellingsagogiek.

Het studieprogramma werd officieel erkend door het Ministerie van Onderwijs in de categorie “Sociaal Hoger Onderwijs van het Korte Type en voor Sociale Promotie”. Het diploma voldoet aan alle wettelijke vereisten ter zake. Na drie studie jaren behalen de studenten het diploma van “Gegradueerde in de Sociale Readaptatiewetenschappen” (Sociaal Hoger Onderwijs).

Het HIRL en de Erasmushogeschool Brussel (departement Sociaal-agogisch werk), hebben een uniek curriculum uitgewerkt dat de SRW-studenten de mogelijkheid biedt om in drie studie jaren niet enkel het graduaatsdiploma te behalen, maar ook dat van Bachelor in sociaal werk” (maatschappelijk assistent). Dit betekent dat de studenten een verkort studieprogramma van 55 studiepunten kunnen volgen aan de Erasmushogeschool Brussel verspreid over drie jaar in combinatie met hun studies aan het HIRL.

De opleiding SRW telde in academiejaar 2007-2008 144 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft een duidelijke visie over de sociaal readaptatiewerker. Ze beoogt de vorming van polyvalente welzijnswerkers inzake sociaal dienstbetoon en welzijnswerk, cultureel en educatief werk en arbeids- of vrijetijdsagogiek. Het accent ligt op de methodisch integrale benadering van de mens in zijn of haar context met als doel de verhoging van welzijn. De afgestudeerde is een “welzijns- en cultureel werk(st)er” gericht op kinderen, volwassenen, bejaarden... in verschillende omstandigheden zoals: animatie in vrije tijd, begeleiding in de opvoeding, hulp bij handicap, vorming aan groepen, inzet bij interculturele activiteiten, administratie en personeelswerk, job coaching, sociale dienstverlening, kunst- of cultuurprojecten, betrokkenheid in gezondheidszorg...

In het derde jaar kunnen de studenten een keuze maken tussen:

- Arbeids- en tewerkstellingsagogiek: werken met mensen in arbeidsomstandigheden;
- Vrijetijdsagogiek: werken met mensen in de vrije tijd.

De opleiding heeft haar visie op het beroep van sociale readaptatiewerker uiteengezet in het beroepsprofiel. Om deze algemene doelstellingen te kunnen bereiken heeft de opleiding een aantal basiscompetenties geformuleerd op het terrein van kennis en inzicht, vaardigheden en attitudes:

- Basiscompetenties met betrekking tot kennis en inzicht:
  - kennis en inzicht m.b.t. doelgroepen/cliënten;
  - kennis en inzicht m.b.t. de samenlevingscontext;
  - kennis en inzicht m.b.t. welzijnswerk en welzijnsbeleid;
  - kennis en inzicht m.b.t. hulpverleningsorganisaties;
  - kennis en inzicht hebben m.b.t. het methodisch hulpverleningsaanbod;
  - kennis en inzicht hebben in de wetgeving en diverse hulpverleningsbronnen en -middelen o.a. sociale kaart;
  - inzicht hebben in de eigen mogelijkheden en beperkingen die doorspelen in functionele relaties.
- Basiscompetenties met betrekking tot vaardigheden:
  - vaardigheden m.b.t. hulpverlenend en preventief optreden;
  - vaardigheden m.b.t. administratie en registratie;
  - vaardigheden m.b.t. de werkorganisatie;
  - vaardigheden m.b.t. de samenwerking en sociale beleidsvoering;

- vaardigheden m.b.t. studie- en opzoekwerk;
  - epressieve vaardigheden (zowel lichamelijk als beeldend);
  - taalvaardigheden (zowel wat betreft de geschreven als de gesproken taal);
  - vaardigheden in het omgaan met media.
- Basiscompetenties met betrekking tot attitudes:
- attitudes m.b.t. de eigen beroepspersoonlijkheid;
  - attitudes m.b.t. communicatieve ingesteldheid;
  - attitudes m.b.t. deontologische ingesteldheid;
  - attitudes m.b.t. ruime maatschappelijke interesse.

Elk van de competenties zijn verder onderverdeeld in twee of meerdere deelcompetenties.

De opleiding heeft deze competenties geconcretiseerd in beroepsspecifieke competenties die elke afgestudeerde moet verworven hebben. In een competentiematrix geeft ze de relatie aan tussen de beroepsspecifieke competenties en de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het decreet. Deze matrix geeft ook de relatie met de dublin descriptoren en de competenties van het Europese kwalificatieraamwerk (niveau 6).

De commissie waardeert dat de opleiding een eigenzinnige visie heeft. Die visie kwam niet zo duidelijk naar voor uit de voorbereidende documenten maar bleek wel duidelijk uit de inspirerende gesprekken met alle actoren. Aan de hand van de beschikbare documenten maar vooral de gesprekken stelt ze vast dat de beoogde opleidingsdoelstellingen overeenstemmen met de decretale bepalingen van een professioneel gerichte bachelor, zowel wat betreft de algemene competenties, de beroepsgerichte kennis en de beroepsspecifieke competenties.

De commissie is van mening dat de visie meer potentie in zich draagt dan tot hiertoe uit de naam en het profiel van de opleiding blijkt. De commissie is van mening dat de opleiding zich moet bezinnen over haar naam en haar profiel. De vlag dekt de lading niet meer. De opleiding is gestart met een sterk paramedisch accent. Intussen is de focus verschoven naar het sociaal-agogische maar de naam van de opleiding bleef ongewijzigd. De commissie adviseert een nieuwe naam te hanteren die meer aansluit met het huidige beroepsprofiel. In de marge suggereert de commissie om ook een huisstijl te ontwikkelen die meer aansluit bij de eigenzinnige visie van de opleiding en de opleiding herkenbaar maakt in het maatschappelijk veld. Dit zal bijdragen tot een gerichte communicatie op verschillende vlakken (instroom, werkveld, positie binnen hoger onderwijs).

Ze vraagt zich bovendien af of naar aanleiding van de omvorming tot professioneel gerichte bacheloropleiding het profiel niet kritisch van naderbij kan bekeken worden en op die basis het programma in te vullen en waar te maken. Deze oefening zal er voor zorgen dat het profiel van de opleiding en haar plaats in het sociaal-agogisch landschap – die ze volgens de commissie verdient - duidelijker en transparanter wordt. De commissie is van mening dat de erkenning als professionele bachelor het ideale moment is om deze oefening te maken.

De internationale component is maar beperkt aanwezig in de doelstellingen in de aandacht voor de toenemende internationalisering en globalisering enerzijds en de individualisering anderzijds. Ook het aspect van (inter)culturaliteit is te gering aanwezig in de doelstellingen. Communicatie, diversiteit, teamgericht - en oplossingsgericht werken krijgen wel een duidelijke focus.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de omvorming tot professionele bachelor aan te grijpen om over het opleidingsprofiel te reflecteren, op basis daarvan het profiel duidelijker en transparanter te formuleren en te relateren aan de plaats van de opleiding in het landschap van sociaal agogisch werk.

Er moet aandacht komen voor de internationale en (inter)culturele component.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is uniek in Vlaanderen. Er bestaat tot hiertoe geen officieel geregistreerd en gevalideerd beroepsprofiel. De opleiding heeft zelf een beroepsprofiel opgesteld gebaseerd op de aanverwante beroepen uit het sociaal-agogisch werk, namelijk maatschappelijk werker en sociaal-cultureel werker. Verder vormde de visie op het sociaal readaptatiewerk en de onderwijsvisie de basis voor de opmaak van het beroepsprofiel.

Om de eigenheid van de opleiding te profileren heeft ze een vergelijking gemaakt met de aanverwante opleidingen orthopedagogie en sociaal werk. Uit een analyse van de tewerkstelling blijkt dat de afgestudeerde orthopedagogen, sociaal werkers en sociaal readaptatiewerkers in dezelfde sectoren terecht komen. Ook de vergelijking van de verschillende opleidingsdoelstellingen levert heel wat gelijkenissen op. De eigenheid van de sociaal readaptatiewerker ligt vooral in het polyvalente en brede profiel. Zo wordt pas in het derde jaar twee trajecten aangeboden. Door de nadruk op de polyvalentie zijn de specifieke competenties voor de twee keuzemodules niet scherp onderscheiden geformuleerd. Een definiëring in termen van inleidend, verdiepend of specialiserend is aangewezen. Uit de gesprekken blijkt verder dat de eigenheid vooral zit het vormingsproces en de geëigende methodiek.

Een vergelijking met aanverwante buitenlandse opleidingen is nog niet gebeurd.

De commissie nam kennis van de aansluiting van de opleiding bij de vzw Bachelor.be. Met de aansluiting slecht de vereniging van hogescholen en hun afgestudeerden dat de opleiding betreffende omvang, studenten, werking, studieniveau, tewerkstelling en professionele bekwaamheid van de afgestudeerden vergelijkbaar is met de professioneel gerichte bacheloropleidingen sociaal-agogisch werk.

De commissie heeft op basis van het beroepsprofiel het domeinspecifiek referentiekader opgesteld. Zij neemt de competenties van de opleiding over maar acht het noodzakelijk dat tijdens de opleiding voldoende mogelijkheden geboden worden aan de studenten om zich een methodiek eigen te maken om een bepaalde welzijnsproblematiek in alle aspecten uit te werken en te evalueren. Het beroepenveld apprecieert immers niet alleen vakkennis, maar ook de ingesteldheid naar probleemoplossend denk- en redeneervermogen, aandacht voor duurzaamheidsaspecten en bijhorende communicatievaardigheden binnen een sociaal-maatschappelijke en ethische context. Een permanente kritische houding en de kunst deze te blijven ontwikkelen zijn daarbij onmisbaar.

De commissie stelt vast dat de doelstellingen door de opleiding niet expliciet bij het werkveld worden getoetst. Wel krijgt de opleiding feedback via projectwerking en de stages. Ook docenten die in de beroepspraktijk werkzaam zijn, zijn een bron van informatie voor de opleiding.

De erkenning van de relevantie van de opleidingsdoelstellingen voor het beroepenveld blijkt de tewerkstelling zelf in de welzijnsorganisaties en uit de loonschalen die toegepast worden. Deze zijn gelijkaardig voor de professioneel gerichte bachelors in deze sectoren.

De opleidingsdoelstellingen zijn vermeld in de studiegids. Verder zijn de doelstellingen opgenomen in de studiefiches en worden ze toegelicht door de docenten tijdens de lessen. De commissie heeft wel opgemerkt dat de competenties van de studiegids, de studiefiches en het beroepsprofiel niet overeenstemmen. De afstemming van de verschillende documenten zal de transparantie verhogen.

Het werkveld dat betrokken is in de stages wordt ingelicht via de stagecontracten en de contacten met de stagebegeleiders.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de competenties vermeld in verschillende documenten te harmoniseren.

De contacten met het werkveld moeten gesystematiseerd worden.

De commissie vraagt om het profiel van de twee afstudeerrichtingen en de bijhorende competenties duidelijk te formuleren in termen van inleidend, verdiepend of gespecialiseerd.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is gespreid over drie jaar. Het is opgebouwd rond drie componenten: kennisontwikkeling, methodiek en praktijk. De drie componenten komen in elk jaar voor. In het derde jaar kunnen studenten kiezen uit twee keuzemodules: vrijetijdsagogiek en arbeids- en tewerkstellingsagogiek.

In het programma zijn de componenten kennisontwikkeling, methodiek en praktijk als volgt over de studiejaren verdeeld.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	
			Vrijetijdsagogiek	Arbeids- en tewerkstellingsagogiek
Kennisontwikkeling	23 sp	12 sp	7 sp	7 sp
Methodieken	19 sp	24 sp	23 sp	23 sp
Projectwerk		4 sp	5 sp	5 sp
Stage	18 sp	20 sp	20 sp	20 sp
Eindwerk			5 sp	5 sp
Totaal	60 sp	60 sp	60 sp	60 sp

De kennisontwikkeling bestaat uit een algemene, een domeinspecifieke en een specialistische component. De algemeen theoretische opleidingsonderdelen geven een algemene vorming rond mens en maatschappij en komen enkel in het eerste jaar aan bod. De specialistische opleidingsonderdelen gaan over specifieke deelgebieden in de welzijnssector en komen enkel in het laatste jaar aan bod. De domeinspecifieke opleidingsonderdelen geven de nodige basisinformatie voor de methodologische en praktijkvorming en komen in de ganse opleiding aan bod.

In de methodiekvakken wordt de student getraind in het methodisch handelen. Hij krijgt inzicht in de verschillende methodes en technieken om diverse probleemsituaties uit de praktijk aan te pakken. Dat inzicht wordt verworven via deeltrainingen maar ook door projecten en geïntegreerde opdrachten. Theorie wordt in functie van het methodisch handelen aangereikt. Elk jaar staat een bepaalde functie van welzijnswerk centraal:

- eerste jaar: sociale dienstverlening en individuele gevalstudies;
- tweede jaar: vormingswerk, animatief-recreatief werk en het werken met kleine groepen;
- derde jaar: opbouwwerk en het werken met grotere organisatie- en samenlevingsgehelen.

Op het einde van elk jaar voeren de studenten een integratieopdracht uit.

De praktijkvorming bestaat uit de stages en (in het derde jaar) de eindverhandeling.

De student krijgt tijdens zijn studie een theoretische basiskennis waardoor hij volgens de commissie een voldoende kennisniveau bereikt. Er is een aanzet naar het omgaan met basisonderzoek in de sector in het kader van de methodologische vorming (onder meer via een uitgebalanceerd programma van gastcolleges). Tijdens de opdrachten en projecten leren studenten om informatie te selecteren en te integreren. Hierbij is het van belang dat studenten actuele bronnen raadplegen. In de integratieopdrachten en de eindverhandeling toont de student aan dat hij de vooropgestelde competenties verworven heeft.

Door de koppeling van theorie en praktijk kan de student onmiddellijk zijn kennis in de praktijk inzetten en zijn inzichten toetsen. De commissie stelt ook vast dat al in de basisvakken links gelegd worden naar de meer toegepaste opleidingsonderdelen. Naarmate de studievoortgang worden de projectopdrachten complexer en moet de student zijn kennis geïntegreerd toepassen.

De commissie betreurt dat de studenten in dit kader niet kunnen terugvallen op een eigen vakbibliotheek maar enkel op internet en de syllabi van docenten.

De commissie waardeert het methodiekmodel dat gebaseerd is op twee waarden: pluralisme en polyvalentie. Uit het programma blijkt dat de opleiding haar brede profilering waarmaakt. Door de nadruk te leggen op praktijkervaring en van daaruit de relatie te leggen met de theoretische kennis, wordt een voldoende abstractieniveau behaald. De invulling van het programma sluit aan bij de doelstellingen van de opleiding en biedt studenten de mogelijkheid de doelstellingen te bereiken. Maar het complexe werkveld vraagt momenteel wel een diepere theoretische kennis waardoor de commissie de opleiding adviseert om voldoende aandacht te hebben voor de humane wetenschappen (zoals filosofie, ethiek, beeldcultuur) en deze niet alleen ex-cathedra te doceren maar ook in seminarieverband (met practical cases) aan te bieden.

Naar aanleiding van de analyse van het leermateriaal en de studiefiches stelt de commissie stelt zich wel vragen in hoeverre de namen van de verschillende vakken overeenstemmen met de inhoud. Uit de gesprekken blijkt dat de opleiding zich daarvan bewust is. Ze zijn echter gebonden aan de regelgeving van het volwassenenonderwijs. Ze proberen hier creatief mee om te gaan zodat de inhoud kan aangepast wordt in functie van de veranderende beroepspraktijk.

In de competentiematrix geeft de opleiding aan welke opleidingsonderdelen bijdragen tot de verschillende competenties. Ook in de studiefiches worden per opleidingsonderdeel de doelstellingen en de bijdrage aan het sociaal readaptatiewerk aangegeven. Om de transparantie te vergroten zou de relatie tussen de opleidingsonderdelen en de competenties echter eenduidiger moeten worden.

De commissie heeft geen formele procedures voor de herziening van het curriculum aangetroffen. De invulling van het curriculum komt tot stand in de verschillende vakgroepen, coördinaties en het dagelijks bestuur. De opleiding stelt op ad hoc basis werkgroepen samen om programmahervormingen en –aanpassingen te realiseren. Zo werd in het academiejaar 2007-2008 een werkgroep curriculum opgericht om de studielast en de jaarplanning te onderzoeken naar aanleiding van de signalen van derdejaarsstudenten over de studielast. De stage werd hervormd op aangeven van de stageorganisaties. Vanaf academiejaar 2008-2009 werkt met aan vakoverschrijdend overleg om de opdrachten en leerstof beter op elkaar af te stemmen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de inhoud van de vakken en de benaming van de vakken in overeenstemming te brengen met het opleidingsprofiel. Om de transparantie te vergroten zou de relatie tussen de opleidingsonderdelen en de competenties eenduidiger moeten worden.

De commissie vraagt meer aandacht voor de diepgang van de theoretische opleidingsdelen (zoals filosofie, ethiek, sociologie, beeldcultuur).

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals eerder al gezegd steunt de opleiding op ervaringsgericht en inductief leren. De commissie waardeert de visie om vanuit de praktijkervaringen te werken maar dat moet goed theoretisch onderbouwd worden zodat de wisselwerking tussen theorie en praktijk effectief ontstaat om tot een optimaal resultaat te bekomen.

Kennisontwikkeling gebeurt voornamelijk via de theoretische opleidingsonderdelen en via de theoretische onderbouwing van de methodologische opleidingsonderdelen. Het leermateriaal dat de commissie ingekeken heeft is over het algemeen van voldoende niveau. Er zijn een aantal interessante syllabi maar de bronvermelding is niet altijd aanwezig. Soms is de inhoud achterhaald of niet actueel genoeg en is er geen aanduiding van het niveau van de leerstof: inleidend, verdiepend of gespecialiseerd. De literatuurlijst is niet altijd aanwezig. Het ontbreken van een vakbibliotheek vindt de commissie een gemis. Vakliteratuur is dan ook niet geïntegreerd in de opleiding. Positief zijn de links op de website naar cursussen van andere hoger onderwijsinstellingen.

Actuele thema's worden aangebracht via werkbezoeken en gastcolleges, maar (buitenlandse) studiereizen worden zelden georganiseerd.

De praktijkgerichtheid van de opleiding wordt ondersteund door de projectwerking. In het tweede jaar krijgt de student een thema opgelegd. In het derde jaar kiest de student zelf zijn thema en gaat op zoek naar een organisatie om dit thema verder uit te werken. De student wordt begeleid door een lector maar ook door een medewerker van de organisatie. De bruikbaarheid van het projectresultaat in de realiteit is een belangrijke maatstaf.

De stages vormen een belangrijke component om de student voor te bereiden op de instap in het werkveld. Conform de visie van de opleiding zijn de stages vanaf het eerste jaar voorzien.

De focus van de stages groeit geleidelijk doorheen de opleiding. De stage in het eerste jaar is een initiatiestage. De nadruk ligt op observeren om de organisatie, de werking en de doelgroep te leren kennen. De stage in het tweede jaar is een werkstage. De student neemt deel aan de dagelijkse werking en moet op deze manier tot een kritische en genuanceerde evaluatie komen over de organisatie, de werking en de functie van de sociaal readaptatiewerker. Hij krijgt ook een beeld over zijn eigen functioneren als sociaal readaptatiewerker. Tijdens de studiestage in het derde jaar moet de student een duidelijk beeld krijgen wat de functie van de sociaal readaptatiewerker inhoudt. De student wordt ingeschakeld in de dagdagelijkse werking en voert zelfstandig een stageopdracht uit. Deze stageopdracht is gekoppeld aan het eindwerk. Het eindwerk bestaat uit twee delen:

- een theoretische gedeelte waarin de student aantoont dat hij aan de hand van bronnenonderzoek inzicht heeft in de bestudeerde problematiek;
- een praktijkgedeelte waarin hij de inzichten koppelt aan de eigen ervaringen uit de stage en daaruit besluit trekt.

De stagebegeleider volgt de studenten individueel op. Hij bezoekt de studenten op de stageplaats (één - in het eerste jaar- of twee bezoeken -in het tweede en derde jaar). Verder zijn er geregeld individuele gesprekken over het functioneren op de stageplaats en over de stageopdrachten. De stagebegeleider is ook beschikbaar tijdens een vast en in het uurrooster kenbaar gemaakt moment.

Voor de begeleiding van het eindwerk worden twee lectoren aangeduid als promotor en copromotor. De ene volgt vooral het procesmatige aspect op, de andere focust op de praktijkgerichtheid en het vakinhoudelijke aspect.

De stagiaire maakt een stageverslag op en houdt een dagboek bij met de beschrijving van de stageactiviteiten. De commissie heeft vastgesteld dat er in de stage aandacht wordt besteed aan zelfreflectie. In een persoonlijk ontwikkelingsplan maakt de student een kritische analyse in welke mate hij de competenties van sociaal readaptatiewerker al verworven heeft en waar zijn werkpunten liggen. In het derde jaar worden supervisieactiviteiten voorzien waarbij de studenten leervragen bespreken aan de hand van concrete stage-ervaringen. Deze supervisieactiviteiten worden in kleine groepjes voorbereid en klassikaal besproken.

Ook bij de beoordeling van het eindwerk is er aandacht voor de kritische zin en de structurele verbanden.

De commissie heeft vastgesteld dat alle informatie over de stage en het eindwerk duidelijk opgenomen is in de studiegids. Uit de lijst van de stageplaatsen en eindwerken merkt ze wel dat het voornamelijk op de socio-agogische sector betrekking heeft; contacten met de andere sectoren (uitzendbureaus of socio-culturele sector) zijn eerder beperkt.

Uit de gesprekken leidt ze af dat de opleiding aanzienlijke inspanningen levert bij de ondersteuning en de begeleiding van de verschillende fasen van het eindwerk, beginnend bij de selectie van de onderwerpen tot en met de uiteindelijke evaluatie. Maar er zou meer aandacht moeten besteed worden aan het formuleren van een hoofdonderzoeksvraag en aan de onderliggende onderzoeksvragen. Een sprekende titel is nog geen onderzoeksvraag.

De eindwerken die de commissie gelezen heeft hebben stemmen overeen met wat verwacht wordt van een professionele bachelor, zij het de eindwerken wisselend van kwaliteit waren. Er moet meer aandacht besteed worden aan de heuristiek en aan het “academisch” schrijven (voetnoten, bibliografie..). Een cursus “hoe schrijf ik een scriptie op het niveau van een professionele bachelor” is aangewezen.

De commissie is van mening dat het publiceren van een korte inhoud van de scripties op de website postief zou zijn om het contact met het werkveld en de alumni te onderhouden.

De opleiding steunt in grote mate op een leerproces op basis van eigen ervaringen uit de praktijk. Projectmatig wetenschappelijk onderzoek is tot nu toe beperkt. De opleiding beseft de lacune en wil in de toekomst meer onderzoeksgerichte opdrachten inlassen in het programma. Uit de gesprekken kon de commissie afleiden dat hiertoe al concrete voorstellen geformuleerd zijn. De samenwerking met de VUB en met Erasmushogeschool Brussel kunnen hierin een positieve bijdrage leveren. Maar ook samenwerking met buitenlandse onderzoeksgroepen (vakgroepen?) wordt sterk aanbevolen zowel voor de docenten als voor de studenten.

Gezien het aparte profiel van de opleiding ziet de commissie een opportuniteit om zich te specialiseren in sociaal onderzoek als ze zich de methodologie eigen maakt.

Zoals eerder al gemeld is de internationale component zo goed als niet aanwezig. Er wordt wel verwezen naar internationale lectuur in de leermiddelen maar studenten- of docentenmobiliteit is nauwelijks aanwezig. Binnen de decretale regelgeving van het volwassenenonderwijs is dit ook geen vereiste. De opleiding heeft dan ook geen beleid terzake. De opleiding beseft dat in het kader van een professionele bacheloropleiding dit wel een lacune is en heeft al een aantal initiatieven genomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de balans tussen praktijk en theorie te bewaken en waar nodig bij te sturen.

De commissie moedigt aan dat de docenten – gezien het specifieke opleidingsprofiel - zelf eigen leermateriaal zouden ontwikkelen gebaseerd op eigen praktijk- of theoretisch onderzoek.

De commissie vraagt meer aandacht voor het formuleren van de onderzoeksvraag in de eindwerken en voor het schrijven van de scriptie (heuristiek, gebruik voetnoten, bronvermelding).

De commissie suggereert om het contact met de alumni en het werkveld te verstevigen onder meer door de publicatie van abstracts van de eindwerken op de website.

De commissie vraagt om bij de stage meer aansluiting te zoeken met uitzendbureaus en de sociaal-culturele sector.

De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om meer onderzoeksopdrachten in het programma in te bouwen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de logische opbouw van het programma. Binnen een opleidingstraject worden theorie en praktijk gekoppeld zodat de student de verworven kennis direct in de praktijk kan toetsen.

In het eerste opleidingstraject vertrekt men van algemene basiskennis naar meer gespecialiseerde domeinkennis. De stageopdrachten evolueren van eenvoudige observatietaken naar inzet in de dagelijkse praktijk van de stageorganisatie.

Tot 2008 kon de student de opleiding enkel in het modeltraject volgen. Sindsdien wordt - binnen de decretale krijtlijnen van het volwassenenonderwijs – de mogelijkheid van een geïndividualiseerd traject aangeboden. Studenten met EVC/EVK of studenten die opleidingsonderdelen uit verschillende opleidingstrajecten willen combineren, kunnen een aanvraag indienen. Het geïndividualiseerd traject kan nooit meer dan 60 studiepunten tellen.

In het eerste en tweede jaar zijn geen keuzemogelijkheden voorzien. Studenten kunnen in het kader van de stages wel zelf hun stageplaats uitkiezen. In het derde jaar kunnen de studenten kiezen uit twee keuzemodules: arbeids- en tewerkstellingsagogiek enerzijds en vrijetijdsagogiek anderzijds. De keuzevakken vertegenwoordigen 8 studiepunten. Het verschil tussen beide keuzemodules ligt niet zozeer in de opleidingsonderdelen dan wel in de focus van de opleidingsonderdelen op het gekozen deeldomein.

Vakoverschrijdend overleg werd geïnstalleerd met het oog op het bewaken van de horizontale en verticale coherentie van de opleidingsonderdelen. De commissie heeft in de gesprekken verschillende voorbeelden gekregen van aanpassingen naar aanleiding van vakoverschrijdend overleg. De commissie nam kennis van de intentie om dit vakoverschrijdend overleg meer te systematiseren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om het vakoverschrijdend overleg te systematiseren.

De commissie vraagt om te onderzoeken of de 8 studiepunten keuze relevant is als keuzemodule. De commissie beveelt tevens aan om het profiel van de twee opties te verhelderen.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand:

- bachelor: tenminste 180 studiepunten
- master: ten minste 60 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studietoestand van een professioneel gerichte bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding voorziet in 940 contacturen in het eerste jaar en 960 contacturen in het tweede en derde jaar. Om na te gaan hoeveel extra studietijd de studenten besteedden aan het programma werd in 2004 de studiebelasting bevestigd. Uit de resultaten bleek dat de studiebelasting ongeveer 900 uren bedroeg. De totale studietijd wordt op 1800 uren begroot wat overeenkomt met de normen voor een professioneel gerichte bacheloropleiding waarbij een studiepunten overeenkomt met 25 tot 30 studiebelastinguren.

De nieuwe jaarplanning met aaneengesloten stageperiodes en een sterk gespreide examenperiode zou een invloed kunnen hebben op de studiebelasting. Vandaar dat een nieuwe bevestiging wordt gepland in het volgende academiejaar.

De opleiding heeft een meetinstrument ontwikkeld om de studiebelasting op een systematische manier op te volgen. Uit een test bij de derdejaarsstudenten bleek dat een verdere verfijning noodzakelijk is.

Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat de studielast zwaar maar doenbaar is. Volgens de studenten wordt er met hen rekening gehouden. Zo signaleerde de studentenraad in het academiejaar 2006-2007 dat de combinatie van stage, groepswork en contacturen in het derde jaar een grote studiebelasting zorgde. Door de concentratie van de stage in een aaneengesloten periode in plaats van de spreiden over het ganse jaar kunnen de studenten zich in die periode focussen op de stageopdracht en in de andere periode op de opdrachten in functie van de opleidingsonderdelen.

Naar aanleiding van de resultaten van een bevraging bij studenten houden de lesgevers beter rekening met elkaars opdrachten en stemmen ze die beter op elkaar af zodat de werkdruk gespreid wordt.

Binnen de opleiding zijn er een aantal studiebevorderende factoren zoals het werken met kleine groepen en het ontwikkelen van eigen leermateriaal. De opleiding besteedt ook veel aandacht aan de studiebegeleiding. Per klas wordt een monitor aangeduid waar de studenten terecht kunnen en de stagebegeleider is op een vast en vooraf kenbaar gemaakt moment aanwezig.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt aan de studietijdmetingen op een meer gestructureerde manier uit te voeren en op te volgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de studiegids geeft de opleiding de elementen van haar onderwijsvisie aan: lerend zoeken, inductief leren, ervarings- en praktijkgericht. De commissie vindt het concept in globa goed en waardevol.

Ervaringsleren en projectonderwijs vormen de basis voor de ontwikkeling van de noodzakelijke zelfwerkzaamheid, verantwoordelijkheidszin, een realistische kritische houding en respect voor de mogelijkheden van het cliëntsysteem.

De opleiding gebruikt aangepaste werkvormen die het didactisch concept ondersteunen. Naast hoorcolleges zijn er werkcolleges, groepswork, individueel work, gevalstudies, zelfstudie, didactische uitstappen en gastcolleges. De commissie kon uit de beschikbare documenten vaststellen dat in ieder opleidingsonderdeel een mix van werkvormen gebruikt wordt.

De opleiding ziet de projectwerking terecht als een sterk punt. De projectwerking is vanaf het eerste jaar geprogrammeerd en de focus evolueert van het werken met individuen in het eerste jaar naar werken met grotere organisatiegehelen en samenlevingsverbanden in het derde jaar. Concrete toepasbaarheid is een belangrijk element binnen de projectwerking. In het tweede jaar worden concrete vormingsactiviteiten uitgewerkt. In het derde jaar worden de thema's voorgedragen door welzijnsorganisaties en het project moet effectief bruikbaar zijn en blijven voor de organisatie.

De begeleiding is behoorlijk uitgewerkt. Er wordt een proces- en inhoudelijke projectbegeleider aangesteld. De studenten in het tweede en derde jaar van de projectwerking houden een werkboek bij. Daarin geven ze aan welke competenties ze in het project verder willen ontwikkelen en op welke manier ze dat tijdens het project aanpakken. Hierdoor worden de studenten volgens de commissie voorbereid om zich een kritische reflecterende zoekhouding eigen te maken.

De commissie waardeert de aandacht van de opleiding voor de kritische zelfreflectie bij de studenten. Voor de eerstejaarsstudenten werd in het afgelopen academiejaar een nieuw instrument ontwikkeld, het persoonlijk ontwikkelingsplan. Dit academiejaar wordt gewerkt aan een aangepast instrument voor de stage en de projectwerking. De opleiding heeft de intentie om dit instrument in een latere fase ook te gebruiken voor de andere opleidingsonderdelen.

Sinds enige jaren heeft de hogeschool een elektronisch leerplatform geïnstalleerd. Voorlopig werd dat vooral gebruikt als communicatiemiddelen en als ondersteuning van het contactonderwijs (oefeningen, achtergrondinformatie, zelfevaluatietests ...). De opleiding heeft de intentie om het platform daadwerkelijk te integreren in het onderwijsproces. Zij wil evolueren naar gecombineerd onderwijs waarbij traditioneel contactonderwijs gecombineerd wordt met afstands- en elektronische vormen van leren. In dit kader werden reeds een aantal initiatieven genomen.

Zoals al eerder vermeld vindt de commissie dat het leermateriaal over het algemeen voldoet. Er zijn een aantal interessante syllabi maar er zijn ook syllabi die updating kunnen gebruiken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om in het kader van de onderwijsontwikkeling het proces van e-learning onverwijld verder uit te bouwen.

Zoals al eerder vermeld moedigt de commissie de docenten aan om – gezien het specifieke opleidingsprofiel – zelf eigen leermateriaal te ontwikkelen specifiek gericht op het programma.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Naast de klassieke examenvormen zoals mondelinge/schriftelijke examens en presentaties, gebruikt de opleiding ook vernieuwende evaluatievormen zoals permanente evaluatie, peer- of selfassessment. In de studiegids zijn de evaluatievormen per opleidingsonderdeel vermeld. Daaruit blijkt dat de permanente evaluatie niet beperkt blijft tot de projecten of de stage maar ook geïntegreerd worden in de theoretische en methodevakken. Peer- en selfassessment wordt gebruikt bij de projectwerking.

Bij de evaluatie van de stages wordt een onderscheid gemaakt tussen die van het eerste jaar en de stages van het tweede en derde jaar. In het eerste jaar gebeurt de evaluatie op het einde van de stage. De nadruk ligt eerder de basisattitudes, -houdingen zoals engagementen, doorzettingsvermogen, leergierigheid en in functie daarvan worden leerpunten voor de komende jaren opgesteld. In het tweede en derde jaar zijn er verschillende

evaluatiemomenten waarbij door middel van een score aangegeven wordt in hoeverre de studenten de vooropgestelde competenties bereikt heeft. In het tweede jaar zijn kennis en inzicht en methodisch-agogisch werken de klemtonen. In het derde jaar moet een hoge graad van zelfstandigheid bereikt worden. Elke evaluatie wordt besproken met de student.

De beoordeling van het eindwerk steunt op enerzijds de inhoud van het eindwerk en anderzijds de verdediging voor een jury.

Uit de beschikbare documenten blijkt dat bij de evaluatie gestandaardiseerde formulieren worden gebruikt waar de te evalueren competenties en de gedragsindicatoren vermeld zijn.

De studenten kunnen alle informatie over de examenvormen terugvinden in de studiegids. De lectoren lichten de wijze van evalueren ook toe bij de start en bij het einde van een cursus.

Daarnaast krijgen de studenten nog per opleidingsonderdeel vooraf een uitgebreid overzicht van de te bevragen leerstof en de wijze van examineren. Daartoe wordt eveneens een standaardformulier gebruikt dat iedere lector dient in te vullen en aan de ombudsdienst moet bezorgen. De studenten bevestigden in de gesprekken dat de informatie over de evaluatie voldoende en duidelijk was.

Na elke examenperiode wordt een feedbackmoment voorzien waarop de studenten hun examens kunnen inkijken en de resultaten individueel kunnen bespreken met de lectoren.

Tot academiejaar 2007-2008 werden twee examenperiodes ingericht (juni en september). De jaarplanning werd op vraag van de studenten herbekeken en vanaf academiejaar 2008-2009 worden verschillende examenperiodes ingericht tijdens het jaar bij het beëindigen van opleidingsonderdelen. Uit de eerste examenperiode van november blijkt alvast een positief effect op de resultaten van de studenten. Dit moet verder opgevolgd worden.

Iedere lector is verantwoordelijk voor het examen van zijn opleidingsonderdeel maar binnen de vakgroepen worden de resultaten van de examens opgevolgd. Die quasi permanente opvolging zorgt er ook voor dat het programma aangepast wordt indien dit uit de evaluatie nodig blijkt. De intense studiebegeleiding zorgt voor maximale slaagkansen.

De commissie heeft typevragen van de verschillende opleidingsonderdelen kunnen inkijken en vonden die voldoende tot goed van niveau. Ze merkte wel een overwicht van kennisvragen ten opzichte van inzichtvragen.

Uit het overzicht van de examenvormen blijkt dat er een aanzet is van competentiegericht evalueren maar dat dit nog verder aandacht vraagt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de evaluatievormen verder af te stemmen op de competenties.

Facet 2.8 Masterproef

Beoordelingscriteria

- De masteropleiding wordt afgesloten met een masterproef waarmee de student blijk geeft van een analytisch vermogen of van een zelfstandig probleemoplossend vermogen op academisch niveau of het vermogen tot kunstzinnige schepping. Het werkstuk weerspiegelt de algemeen kritisch-reflecterende ingesteldheid of de onderzoeksingesteldheid van de student.
- De masterproef heeft een omvang van ten minste één vijfde van het totale aantal studiepunten met een minimum van 15 en een maximum van 30 studiepunten.

Niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding volgt de toegangsvoorwaarden die decretaal zijn vastgelegd voor het volwassenenonderwijs. In de regel is een diploma van secundair onderwijs vereist. Voor kandidaat-studenten die daar niet over beschikken wordt, na een intake gesprek, een schriftelijke toelatingsproef ingericht bestaande uit het beantwoorden van een vragenlijst en het opstellen van een verhandeling, waarin de motivatie voor deze studierichting verduidelijkt wordt. Daarbij wordt gelet op de taalvaardigheid en het voldoende gestructureerd kunnen formuleren.

De opleiding trekt vooral 18-jarigen aan. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de studenten met een ASO- en TSO-opleiding de meerderheid vormen.

De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding doet voor de heterogene en gedifferentieerde instroom. De intense en persoonlijke studiebegeleiding start vanaf de eerste schooldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om te blijven waken over de huidige kwaliteit van de begeleiding van de instroom.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid volgt de decretale voorwaarden betreffende de rechtspositie van de personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs.

De commissie apprecieert de kwalificaties en de inzet van de verschillende geledingen die betrokken zijn bij de opleiding. Het lectorenkorps is zeer geëngageerd, gedreven, gemotiveerd en betrokken. Alle personeelsleden hebben een gecombineerde opdracht die bestaat uit onderwijstaken en organisatorische of ondersteunende taken. Op basis van deskundigheid en eigen interesse nemen de lesgevers delen aan ad-hoc werkgroepen zoals de werkgroep voor de uitwerking van het persoonlijk ontwikkelingsplan en voor het gecombineerd onderwijs.

De instelling hecht veel belang aan teamwerk en dat blijkt ook uit de organisatiestructuur. Tien medewerkers zijn aangesteld voor beleids- en coördinatietaken en vormen samen met de directie het dagelijks bestuur. Elke coördinator coördineert een bepaald aspect van het onderwijs: projecten, vakgroepen, monitoraat, stage, openleercentrum ....

Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden is de vakbekwaamheid de doorslaggevende factor; daarnaast wordt ook gepeild naar de didactische en agogische vaardigheden. Beginnende leerkrachten krijgen een peter of meter toegewezen.

De instelling volgt de evaluatieprocedure vastgelegd door het departement onderwijs maar heeft de laatste jaren geen functionering- of evaluatiegesprekken meer gevoerd. De sterke teamwerking vangt echter veel op. De opleiding heeft de intentie om de gesprekken terug op te starten in de nabije toekomst.

De bijscholing gebeurt meestal op initiatief van de leerkracht. Het budget voor bijscholingen is eerder beperkt. Er zijn dan ook geen uitgebreide professionaliseringsplannen. Toch probeert de instelling een didactisch aanbod te geven. Zo werd een driedaagse cursus in het coachen van studenten georganiseerd. Er werd in samenwerking met een docent van de VUB een studiedag georganiseerd over het werken met competenties. Vanuit de werkgroep gecombineerd onderwijs worden vormingssessies georganiseerd en ondersteuning geboden aan collega's die hun cursus omvormen naar afstandsleren. De commissie waardeert deze initiatieven maar vindt dat bijscholing op het vlak van digitale platformen en pedagogische expertise aangewezen is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de functionerings- en evaluatiegesprekken terug op te starten.

De commissie adviseert om te investeren in de didactische deskundigheidsbevordering van alle personeelsleden en dit in relatie tot het opleidingsprofiel.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding: het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de beschikbare gegevens over het personeel blijkt dat verschillende disciplines vertegenwoordigd zijn: pedagogie, criminologie, lichamelijke opvoeding, handelswetenschappen, sociale readaptatiewetenschappen. De nodige kwalificaties zijn aanwezig om het programma in te vullen maar de commissie mist expertise uit de humane wetenschappen. Om de brede expertise te blijven waarborgen vindt de commissie het aangewezen om nieuwe personeelsleden van buiten de instelling (uit binnen- en buitenland) aan te trekken.

De meeste lesgevers zijn voltijds tewerkgesteld in de instelling. Uit de gegevens blijkt dat de meeste lesgevers op vrijwillige basis betrokken zijn bij sociaal-culturele en welzijnsinstellingen (bijvoorbeeld als bestuurslid) waardoor ze op de hoogte blijven van wat er leeft binnen de beroepspraktijk. Deelname aan de gastcolleges in het kader van de opleiding en de begeleidingstaken voor projectwerking, stage en eindwerk zorgen verder voor de binding met de beroepspraktijk. De deskundigheid van de lesgevers wordt maatschappelijk erkend doordat onder meer de V.U.B, UZ Gasthuisberg en andere social profit organisaties hen vragen als gastspreker of adviseur. De commissie beschouwt de professionele en academische gerichtheid van het onderwijzend personeel als een troef voor deze opleiding.

Naast het vast lesgeverskorps doet de opleiding geregeld beroep op gastsprekers voor bepaalde specialistische materies. In de afstudeerrichtingen zijn een reeks gastcolleges structureel ingebouwd in het programma.

Uit de beschikbare gegevens kon de commissie afleiden dat een aantal lesgevers deelnemen aan vakinhoudelijke navorming. Het initiatief ligt bij de betrokken lesgever.

Projectmatig onderzoek komt aan bod in het eindwerk en de projecten maar het zou een meerwaarde zijn voor lectoren en studenten als ze het onderzoek in een internationaal kader zouden kunnen uitwerken. Er zijn contacten met Zuid-Afrika en Zweden maar het partnerschap moet nog verder uitgewerkt worden. De financiering vormt een probleem aangezien het volwassenenonderwijs niet wordt gesubsidieerd voor onderzoek en internationalisering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om in de toekomst de expertise in de humane wetenschappen uit te breiden.

De commissie adviseert om te investeren in de vakinhoudelijke deskundigheidsbevordering van alle personeelsleden en dit in relatie tot het opleidingsprofiel.

Om de brede expertise te blijven waarborgen vindt de commissie het aangewezen om nieuwe personeelsleden buiten de instelling (uit binnen- en buitenland) aan te trekken.

De commissie vraagt om een structurele wijze de docentenuitwisseling, de inbreng van gastdocenten, de internationale contacten, de maatschappelijke dienstverlening, projectmatig wetenschappelijk onderzoek, de deelname aan (internationale) congressen/seminaries enzovoort verder uit te werken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding beschikt over 22 lesgevers en 4 administratief-technische personeelsleden. De meeste personeelsleden werken voltijds. Uit het overzicht van de personeelsleden blijkt dat een derde van het onderwijzend personeel in de categorie 50+ zit.

De student-docentratio is niet zo hoog maar uit de gesprekken met de lectoren blijkt dat de combinatie van lesgeven, ondersteunende taken en onderwijsvernieuwing tot een grote werkbelasting leidt. Het personeel geeft aan dat de taakverdeling zwaar en belastend is met veel piekmomenten. Door de motivatie en het engagement van het personeel kunnen alle taken uitgevoerd worden. Niettegenstaande is de commissie van mening dat de instelling hier aandacht moet aan geven door onder meer te onderzoeken in welke mate sommige taken in andere ambtsopdrachten kunnen opgenomen worden. De taakverdeling dient ook herbekeken te worden. Vooral de vermenging tussen administratieve taken en onderwijstaken moet vermeden en dus afgebouwd worden (niet iedereen kan alles doen). Niet alleen zorgt het voor een zware werkbelasting maar het creëert ook een rolverwarring bij de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de taakverdeling te herbekijken en te onderzoeken in welke mate sommige taken in andere ambtsopdrachten kunnen opgenomen worden.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen academische gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De lessen gaan volledig door op de campus Aarschot. Daarnaast beschikt de opleiding nog over lokalen te Diest.

De leslokalen zijn uitgerust met audiovisuele apparatuur. In alle lokalen is er draadloos internet aanwezig. Na haar bezoek aan de infrastructuur is de commissie van mening dat de materiële voorzieningen adequaat onderwijs toelaten.

De campussen Aarschot en Diest beschikken over een open leercentrum dat zowel voor zelfstandig werk als voor opdrachten onder begeleiding wordt gebruikt. Het open leercentrum beschikt over 16 pc's die de studenten kunnen gebruiken maar de commissie vindt het aantal beschikbare pc's toch aan de lage kant. De openingsuren daarentegen zijn vrij ruim (van 9uur tot 21 uur).

Het instituut beschikt niet over een eigen bibliotheek waar de studenten standaardwerken, relevante tijdschriften of databanken kunne raadplegen. Enkel de eindwerken kunnen worden ontleend of ingekeken. Om het gemis aan een eigen collectie op te vangen heeft de instelling afspraken gemaakt met de openbare bibliotheek in Aarschot. Verder kunnen studenten terecht in de bibliotheek van de VUB en van de Erasmushogeschool Brussel en dit in het kader van de samenwerkingsovereenkomsten met beide instellingen. Ook bij de bibliotheek van de K.U.Leuven kunnen de studenten terecht. De commissie vindt het echter essentieel dat de studenten op de campus zelf over een vakbibliotheek kunnen beschikken om zaken op te zoeken en te verifiëren. Zij waardeert de initiatieven van de instelling om deze lacune op te vangen maar de collectie van een openbare bibliotheek is niet afgestemd op de studenten. De bibliotheken van de VUB, van de K.U.Leuven en van Erasmushogeschool Brussel zijn dan weer te ver van de campus om de studenten aan te moedigen zelfstandig informatie op te zoeken. Voor de commissie is het essentieel dat voor ieder opleidingsonderdeel de basisliteratuur aanwezig is.

De commissie heeft ook kennis genomen van de beschikbare financiële middelen en heeft vastgesteld dat er weinig ruimte is voor de aankoop van materialen, boeken ...

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt dringend om op korte termijn een vakbibliotheek in te richten.

De studenten moeten vertrouwd raken met de vakbibliotheek om als kritische consument om te gaan met woord en beeld.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding voorziet in een intense studiebegeleiding. De student staat centraal. De docenten zijn het eerste aanspreekpunt voor de student als het gaat om vakinhoudelijke begeleiding.

Per klas wordt stagebegeleider als klasmonitor aangesteld. De klasmonitor is het centrale aanspreekpunt voor de studenten en de docenten. Op basis van eigen observaties, informatie van vakdocenten en de student, heeft de klasmonitor een overzicht op het leerproces van de betrokken student. De klasmonitor bespreekt de tussentijdse evaluaties met de student en neemt desgevallend initiatief voor verdere begeleiding. Ook de verdere begeleiding (bijvoorbeeld door de dienst studiebegeleiding) blijft de klasmonitor opvolgen om na te gaan of het gewenste effect wordt bereikt.

Alle klasmonitors vormen het monitoraat. Het monitoraat vergadert wekelijks en afwisselend komt elk jaar van de opleiding aan bod. Het monitoraat coördineert en volgt de individuele begeleidingen op. Op basis van de ervaringen worden intervisiemomenten georganiseerd en voorstellen ter verbetering geformuleerd. Soms worden externe deskundigen aangetrokken om supervisiesessies te geven.

Per semester bespreken de monitoren en de betrokken vakdocenten de permanente evaluaties van de studenten.

De klasmonitors zijn lectoren van de opleiding. De commissie vroeg zich af of de combinatie van begeleider en evaluator geen probleem was voor de studenten. Uit de gesprekken met de studenten bleek dit echter niet. Ook de betrokken lectoren zagen er geen probleem in, in tegendeel. Door het lesgeven leren ze de studenten beter kennen.

In het eerste jaar behandelen de klasmonitors in het kader van het opleidingsonderdeel bijzondere methodieken hoe de studenten succesvol kunnen studeren.

De dienst studiebegeleiding behandelt de niet-vakgebonden studieproblemen. De dienst komt tussenbeide op vraag van het monitoraat maar de student kan ook zelf het initiatief nemen. De dienst heeft een aantal werkbundels uitgewerkt onder meer over studieplannen, verwerken van leerstof en voorbereiding op examens. De begeleiding door de dienst kan zowel individueel als in groep zijn. Het resultaat van de begeleiding wordt opgevolgd en besproken met het monitoraat. Indien nodig verwijst de studiebegeleiding naar externe diensten.

De ombudsdienst is gedurende het ganse jaar bereikbaar maar de functie moet uitgebouwd worden tot een volwaardige vertrouwenspersoon die jaarlijks aangeduid/verkozen wordt. Momenteel wordt de functie ingevuld door verschillende personen die ook nog andere begeleidings/onderwijstaken hebben. Dat zorgt voor rolverwarring.

De aandacht voor studiebegeleiding en opvolging van het leerproces in alle stadia van de opleiding verdient volgens de commissie waardering. De intense manier waarop studenten opgevangen en begeleid worden heeft positieve resultaten op de slaagkansen van de studenten. Indien iemand in het eerste bachelorjaar dreigt uit te vallen wordt een persoonlijke begeleiding opgestart (coaching). Toch waarschuwt de commissie dat een te intense begeleiding de groei naar zelfstandigheid van de student niet in de weg mag staan.

De organisatiestructuur van de begeleiding moet eveneens duidelijker worden. Ook hier geldt dat niet iedereen alles kan. Er moet een duidelijke structuur uitgetekend (en gecommuniceerd) worden met de visie over wat studentenbegeleiding is en bij wie men terecht kan met zijn of haar probleem (verschil tussen vertrouwenspersoon, ombudspersoon, studiebegeleiding, psycho-sociale begeleiding).

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de balans tussen begeleiding en zelfstandigheid van de student te bewaken.

De commissie vraagt om de organisatiestructuur duidelijk uit te werken en te communiceren aan de studenten en in de organisatiestructuur rolverwarring te vermijden.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	onvoldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Die commissie heeft vastgesteld dat de opleiding het belang van een bibliotheek erkent. Binnen de huidige regelgeving voor de instelling zijn er geen financiële middelen om dit uit te bouwen. Gezien de weg die de opleiding al heeft afgelegd en de inspirerende werking van het docentenkorps en de directie, heeft de commissie vertrouwen dat de materiële voorzieningen in orde komen van zodra er financiële ruimte komt. De opleiding beschikt over een openleercentrum dat efficiënt functioneert. De directie verklaarde dat de begroting wordt herschikt om op korte termijn vakliteratuur aan te schaffen. Dit geeft de commissie vertrouwen dat de vastgestelde tekortkomingen verholpen zullen worden.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De instelling besteedt al geruime tijd aandacht aan de kwaliteitszorg. Sinds 2001 worden bevestigingen georganiseerd over de tevredenheid van docenten, van studenten en van stagebedrijven. Om haar kwaliteit extern te laten valideren heeft de instelling met succes het Qfor-label aangevraagd en verkregen in 2003. Het label werd herbevestigd in 2006. Het label werd verkregen op basis van een klanttevredenheidsonderzoek (studenten en projectorganisaties).

De opleiding voert sinds 2001 verschillende bevestigingen uit bij diverse betrokkenen.

Alle stagementoren worden jaarlijks bevestigd over de aanvang van de stage, de stagebegeleiding en de evaluatie. De betrokkenheid van de stageorganisaties blijkt uit de hoge responsgraad. De tevredenheid van de stageorganisaties ligt vrij hoog (gemiddeld 95-98%).

Jaarlijks wordt de tevredenheid van de studenten onderzocht op vier domeinen: onthaal en administratie, accommodatie, communicatie, aanbod en diensten. Uit de resultaten blijkt dat de studenten zeer tevreden zijn over de kwaliteit en beschikbaarheid van de docenten en over de inhoud van de cursussen en lessen. De tevredenheid over de accommodatie en dan vooral het documentatiecentrum en de ICT-uitrusting scoren lager. Met de verhuis naar de nieuwe locatie werd dit opgelost.

Met de evaluatie van docenten door studenten werd in 2007 gestart. De opleiding heeft de intentie om de resultaten te gebruiken in de functioneringsgesprekken.

Zoals reeds eerder gemeld werd in 2004 een studietijdmeting uitgevoerd die als basis diende voor de toekenning van studiepunten aan de verschillende opleidingsonderdelen. In 2008-2009 werd een nieuwe meting uitgevoerd maar door retrospectieve methode was het resultaat niet valide. De methode werd aangepast en er werd geopteerd voor een dagelijkse registratie bij een beperkte groep studenten. De methode werd dit academiejaar ingevoerd. De eerste resultaten zijn echter nog niet bekend.

De tevredenheid bij de docenten werd bevestigd in 2002 en 2008.

Verleden jaar werd voor het eerst de alumni bevestigd. De respons lag met 82% vrij hoog. Er werd gepeild naar de aard en plaats van de tewerkstelling en naar de tevredenheid over de genoten opleiding. Daaruit blijkt dat meer dan 90% van de respondenten de theoretische inzichten nuttig vinden voor hun werksituatie; zij ondervinden weinig of geen tekorten op het vlak van kennis. Ze zijn zeer tevreden met de verworven communicatieve en sociaal-agogische vaardigheden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt aan dat de opleiding aandacht besteedt aan de ontwikkeling en implementatie van een efficiënt kwaliteitszorgsysteem conform de eisen die gelden voor het hoger onderwijs. Een voortdurende zelfkritische houding en het formuleren van streefdoelen kan hierbij helpen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de beschikbare informatie kan de commissie afleiden dat de opleiding wel degelijk rekening houdt met de mening van de docenten, studenten en stageorganisaties.

Voorbeelden hiervan zijn:

- aanpassing van de duur van de stage;
- nieuwe instrument van studietijdmeting;
- de verbeteracties naar aanleiding van de docententevredenheid gebundeld in drie actielijnen: kwaliteitszorg, overleg/samenwerking/doorstroming informatie en personeelsbeleid en bijscholing. Aan die actielijnen werden verbeteracties gekoppeld onder meer beschikbaar stellen van de resultaten van de bevragingen op het elektronisch leerplatform; gericht aanbod van didactische bijscholing.

De commissie nam kennis van het inspectieverslag van 2000-2001 en de verbeterpunten die daarin zijn vermeld. De meeste verbeterpunten zijn aangepakt.

De commissie is van mening dat de opleiding op basis van de resultaten van de bevragingen verbeteracties plant. Gezien de bevragingen periodiek herhaald worden, kan het effect van de verbeteracties gemeten worden. Impliciet is de PDCA-cyclus aanwezig. Het geheel zou echter gekaderd moeten worden in een kwaliteitsbeleid waar in functie van de doelstellingen de verbeteracties gedefinieerd en geprioriteerd kunnen worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de verbeteracties te kaderen in een kwaliteitsbeleid waar in functie van de doelstellingen de verbeteracties gedefinieerd en geprioriteerd kunnen worden.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeel is betrokken bij de werking via de verschillende vak- en werkgroepen. Zoals al eerder vermeld waardeert de commissie het engagement en de betrokkenheid van het personeel.

De studenten worden betrokken via de verschillende bevragingen. Er is ook een studentenraad met vertegenwoordigers van de verschillende opleidingen en studiejaar. De studentenraad kan op hun verzoek of op vraag van de directie of het dagelijks bestuur, uitgenodigd worden voor de vergaderingen van het dagelijks bestuur.

Alumni worden sinds kort bevroagd over hun tevredenheid over de opleiding. In het kader van een alumniwerking is een nieuw initiatief genomen, een VAP dag. VAP staat voor vinger aan de pols en bestaat uit ontmoetingsmomenten voor alumni en studenten waar de alumni hun werkervaringen kunnen delen. De contacten met de alumni worden voornamelijk onderhouden via de nieuwsbrief, maar ook via de website. Bovendien worden alumni ook zeer frequent betrokken als jurylid bij de beoordeling van de eindwerken en als gastdocent. Verleden jaar werd ook voor het eerst een studienamiddag georganiseerd samen met de permanente vormingsdienst van de VUB.

De contacten met het werkveld verlopen vooral via de stages en de projecten.

Uit de gesprekken leidt de commissie af dat studenten, medewerkers, alumni en het werkveld worden betrokken bij evaluaties en curriculumontwikkeling. Zij vinden dat de opleiding een grote openheid en luisterbereidheid heeft naar hun opmerkingen. De opleiding houdt effectief rekening met hun mening. Wel zouden ze graag meer terugkoppeling wensen over de resultaten van de bevragingen en de besprekingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om enige systematiek en terugkoppeling van de resultaten naar de betrokkenen te realiseren.

De website gebruiken als een contactplatform met de alumni en het werkveld.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de bevragingen van het werkveld blijkt dat de competenties van de afgestudeerden beantwoorden aan de verwachtingen, zowel qua theoretische als professionele vorming. De onmiddellijke inzetbaarheid van de afgestudeerden wordt sterk geapprecieerd: ze kunnen goed in groep en projectmatig werken, zijn polyvalent inschakelbaar, zijn sterk in visievorming, kunnen verbanden leggen tussen thematieken en hebben *handsone* ervaring. Ook de alumni zijn zeer tevreden over hun opleiding. Ze bevestigen dat de afgestudeerden direct inzetbaar zijn. Ze hebben een brede kijk maar toch ook voldoende analytisch vermogen; ze zijn creatief en nemen initiatief. Als aandachtspunt signaleert het werkveld meer aandacht voor de theoretische onderbouwing en de onderzoeksvraag in de stage en het eindwerk. De afgestudeerden signaleerden geen lacunes en noemen hun opleiding inspirerend en opbouwend.

De examenvragen die de commissie gezien heeft, stemmen volgens de commissie overeen met het niveau van een professionele bachelor. De eindwerken daarentegen vragen nog verbetering op het vlak van de heuristiek, het bronnenonderzoek en het 'academisch' schrijven (voetnoten, bibliografie...).

Uit het werkgeversonderzoek blijkt dat er geen verschil is in waardering met de afgestudeerden en professionele bachelors. Zij worden ook voor dezelfde functies ingezet. Ook wat de verloning betreft is er geen wezenlijk verschil.

De verschillende stages en projectopdrachten vormen een adequate voorbereiding op de instap in het beroepenveld. Voor de laatstejaarsstudenten wordt een sollicitatietraining voorzien door een externe professional.

De zeer goed georganiseerde stages in het werkveld vinden alle actoren een pluspunt en de commissie onderschrijft dit. De opleiding heeft een uniek aanbod in het socio-agogisch-cultureel landschap met een eigenzinnige visie die waardering heeft van het werkveld en de commissie. De commissie hoopt dat dit concept kan bewaard blijven als de opleiding in een groter geheel (een hogeschool) wordt opgenomen. De commissie is van mening dat de opleiding meer mag communiceren over wat ze doet en wat ze bereikt.

Op het vlak van internationalisering moet de opleiding een inhaalbeweging maken. Er zijn geen resultaten op vlak van docenten- of studentenuitwisseling maar internationalisering is meer dan de Erasmusprojecten. De commissie wijst erop dat de internationale component doorheen de opleiding verweven moet worden. Het is de taak van iedere docent om de student een brede kijk mee te geven. Het is ook belangrijk voor de zingeving van de opleiding in een groter verband.

De commissie is van mening dat de opleiding meer dan voldoet aan de eisen die van dit type opleiding (Sociaal Hoger Onderwijs van het Korte Type en voor Sociale Promotie) verwacht wordt. Ze heeft de laatste jaren een ernstige aanzet gegeven in de richting van een professioneel gerichte bacheloropleiding en een aantal elementen zijn al in volle ontwikkeling gezet. Een aantal streefdoelen moet nog verwezenlijkt worden (onder meer ruimte

voor projectmatig onderzoek, omkadering, leercentrum, kwaliteitszorg, communicatie) maar de commissie heeft begrip voor de situatie waarin de opleiding zich bevindt. De opleiding heeft noch de financiële middelen noch de personeelsbezetting om de streefdoelen op dit moment te realiseren. De directie en het docentenkorps staan nog voor een grote opgave maar ze zijn professioneel, creatief en met passie de weg van een professioneel gerichte bacheloropleiding ingeslagen. Dat geeft de commissie vertrouwen dat ze het proces duurzaam zullen continueren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De internationale component moet in de opleiding uitgebouwd worden.

De commissie vraagt om het bachelorproces duurzaam te continueren.

De commissie vraagt aandacht voor het behoud van het unieke opleidingsconcept indien de opleiding in een groter geheel wordt opgenomen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45% en de 50% liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat het slaagpercentage gemiddeld 57% tot 69% bedraagt in het eerste jaar; 81% tot 95% in het tweede jaar en 89% tot 100% in het derde jaar. Deze cijfers liggen iets hoger dan de slaagcijfers van een professioneel gerichte bacheloropleiding. Streefcijfers heeft de opleiding niet geformuleerd maar ze wil alle studenten maximale slaagkansen geven. De uitgebreide en intense studiebegeleiding moet daarvoor zorgen. De resultaten van de studiebegeleiding worden opgevolgd en daaruit blijkt dat de student die de stap naar begeleiding zet, wel degelijk een positieve invloed ziet in zijn slaagcijfers.

Bij afhakers wordt er gepeild naar de redenen. Desgevallend wordt een remediëringstraject voorgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding dient erover te waken dat bij de overgang naar een professioneel gerichte bacheloropleiding het rendement bewaard blijft.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond dat het ZER onvoldoende de slagkracht toont van wat er aanwezig is in de opleiding. Uit de gesprekken blijkt dat er een specifieke methodiek en visie is maar de commissie vond die onvoldoende geformuleerd in het ZER. In dit opzicht vormden de gesprekken een nuttige en nodige aanvulling met veel onverwachte, maar positieve informatie.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen²

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen academische gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	NVT	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen academische gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	onvoldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	Voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HIRL Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven

Sociale readaptatiewetenschappen (SRW):

- keuzemodule vrijetijdsagogiek (VT)
- keuzemodule arbeids- en tewerkstellingsagogiek (AT)

² Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

bijlagen

---

bijlage 1 Curriculum vitae van de commissieleden

Kevin Logist

(1982) studeerde af als leraar secundair onderwijs. Na twee jaar praktijklector te zijn geweest in een hogeschool startte hij in 2006 als stafmedewerker bij de Kamer van Koophandel in Leuven. Hij is verantwoordelijk voor het organiseren van vorming en opleiding. Hij is eveneens verantwoordelijk voor de PLATO-coördinatie, hij doet de SERR en RESOC-vertegenwoordiging en is adviseur onderwijs-arbeidsmarkt.

Carla Nelissen

(1951) studeerde psychologie aan de Vrije Universiteit Brussel waar ze in 1984 haar doctoraat behaalde. Zij was tot 2000 aan de VUB werkzaam als onderwijskundige, meer bepaald als coördinator onderwijsprofessionalisering en kwaliteitszorg. Van 1990 tot 2000 was zij coördinator kwaliteitszorg en institutioneel coördinator voor de visitaties. Sinds 2000 is zij aan de XIOS Hogeschool Limburg diensthoofd onderwijs en verantwoordelijk voor onderwijsontwikkeling, onderwijs- en studentenadministratie, internationalisering, docentenprofessionalisering, diversiteit en gelijke kansen en kwaliteitszorg. Zij zetelt in de redactie van het tijdschrift 'Onderzoek van Onderwijs' en was eveneens o.m. redactielid van de 'Hoger Onderwijs Reeks'. Zij was als onderwijskundige reeds betrokken bij meerdere visitatiecommissies bij VLIR en VLHORA.

Johan Swinnen

(1954) is doctor in de kunstwetenschappen. Hij studeerde fotografie, film, kunstgeschiedenis, cultuur- en bewegingswetenschappen, museummanagement en fotoarchivistiek. Stichtend voorzitter van het Hoger Instituut voor Schone Kunsten (HISK vzw). Vandaag is Johan Swinnen hoogleraar aan de Artesis Hogeschool Antwerpen, hoofddocent (en voorzitter van de Leerstoel Henri Storck) aan de Vrije Universiteit Brussel. Gastdocent aan de Université de la Sorbonne Nouvelle - Paris III. Daarnaast is hij kunstcriticus (o.a. Photoq.nl, European Photography and New Media, Eikon, Radio 1) Hij publiceerde internationaal reeds talrijke artikels en boeken over kunst- en cultuurtheorie en over hedendaagse kunstgeschiedenis. Zijn meest recente boek is: 'Anders zichtbaar' (VUBPress, 2010). Sinds 2007 doet hij wetenschappelijk onderzoek gericht op de ontwikkeling van een methodologie (PALIC-method) voor het schrijven aan een nieuwe geschiedenis van de wereldfotografie gericht op de Noord-Zuidverhoudingen met veldwerk in Bangladesh, Nepal, Suriname en Palestina.

Maurice Walgraeve

(1953) behaalde eerst het diploma van maatschappelijk assistent aan het Stedelijk Hoger Instituut voor Sociale Studies in Gent (1975) en daarna een licentie in de wijsbegeerte aan de Universiteit Gent (1988). Hij werkte enkele jaren in Zonnehoeve, een instelling voor werkende volwassen mensen met beperkingen, eerst als maatschappelijk assistent en nadien als homedirecteur. In 1980 startte hij als lesgever in de sociale school van de Stad Gent. Later werd hij coördinator van de opleiding sociaal werk en van 1996 tot 2000 was hij departementshoofd van het departement Sociaal-Agogisch Werk aan Hogeschool Gent, een functie die hij sedert 2005 tot op heden opnieuw uitoefent. Van 2000 tot 2002 was hij directeur van SOVOREG (de dienst sociale voorzieningen van Hogeschool Gent).

bijlage 2   Onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding Sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw ..... Kevin LOGIST.....

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van de VLIR en de VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van de VLIR en/of de VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
 .....
 .....
 .....

naam: ..... Kevin LOGIST.....

datum: ..... 29 oktober 2009.....

handtekening: ....

30 OKT. 2009
 001130

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw ..... KEVIN LOGIST .....

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekende verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: ..... KEVIN LOGIST .....

datum: ..... 20 APRIL 2011 .....

handtekening: .....

onafhankelijkheidsverklaringvisitatie van de opleiding **Sociale readaptatiewetenschappen**van ~~de heer~~ mevrouw Carla NELISSEN

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van de VLIR en de VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van de VLIR en/of de VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
 .....
 .....
 .....

naam: Carla NELISSENdatum: 26 oktober 2009handtekening:

26 OKT. 2009

001118

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw NE LISSEN Carla

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekende verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: NE LISSEN Carla

datum: 12 april 2010

handtekening:

binnengekomen op	14 APR. 2010
inschrijvingsnummer	000490
bestemming	
opvolging	ja / neen

aanvraagnummer	29 OKT. 2009
aanvraagnummer	001125
aanvraag	
aanvraag	ja / nee

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding **Sociale readaptatiewetenschappen**

van de heer / mevrouw **JOHAN SWINNEN**

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van de VLIR en de VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van de VLIR en/of de VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: **JOHAN SWINNEN**

datum: **26/10/2009**

handtekening: **[Handwritten Signature]**

PROF DR JOHAN SWINNEN
 RUDOLFSTRAAT 43
 B 2018 ANTWERPEN
 BELGIUM

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw JOHAN SWINNEN

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekende verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam:

JOHAN SWINNEN

datum:

13/04/2010

handtekening:

Johan Swinnen

PROF. DR. JOHAN SWINNEN
BURDUSSTRAAT 43
B-2018 ANTWERPEN
BELGIUM

binnengekomen op	10 APR. 2010
inschrijvingsnummer	000502
bestemming	
opvolging	ja / neen

Vlaamse Hogescholenraad

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw MAURICE WALGRAEVE

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: MAURICE WALGRAEVE

datum: 13-10-09

handtekening:

13 OKT. 2009

001059

From:

To:0022114199

19/04/2010 10:30

#299 P.001/001

Vlaamse Hogescholenraad

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de opleiding sociale readaptatiewetenschappen

van de heer / mevrouw Nannie WALGRAEVE

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekende verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: N. Walgraevedatum: 19/04/2010handtekening:

binnengekomen op	19 APR. 2010
inschrijvingsnummer	000511
bestemming	
opvolging	ja / neen

bijlage 3 Bezoekschema

dag 1

10.00	voorbereiding van de visitatiecommissie en inzage bijlagen
12.30-13.30	lunch voor de commissie
13.30-15.00	intern overleg en inzage bijlagen
15.00-15.30	kennismaking met de directeur, de adjunct-directeur
15.30-17.00	de directeur, de adjunct-directeur, opstellers ZER en een student betrokken bij de opleiding (bespreking referentiekader)
17.15-18.00	verantwoordelijken kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling (leden dagelijks bestuur)
18.00-19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.30	avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30-09.00	intern overleg
09.00-09.45	studenten eerste jaar en tweede jaar (max. 10 representatief samengesteld uit de beide opleidingen, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
10.00-10.45	studenten derde jaar (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)
11.00-12.00	bezoek lokalen
12.00-12.30	intern werkoverleg
12.30-13.30	lunch voor de commissie
14.00-14.45	lesgevers theoretische vakken (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg) ¹
15.00-15.45	lesgevers methodevakken (max. 10 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg) ¹
16.00-18.00	intern overleg en inzage werkdocumenten
18.00-19.00	vertegenwoordigers werkveld (max. 10 personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als stagementoren en die niet ingeschakeld zijn in het programma)
19.00-19.45	afgestudeerden (max. 10 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld)
20.00	avondmaal voor de commissie

dag 3

08.30-09.00	intern overleg
09.00-09.30	administratief en technisch personeel
09.30-10.15	ombudsperso(n)en(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding
10.15-10.30	intern overleg
10.30-11.15	begeleiders stage- en eindwerken (max. 10 representatief samengesteld uit de beide opleidingen en afstudeerrichtingen)
11.15-12.30	intern werkoverleg
12.30-13.30	lunch voor de commissie
13.30-14.00	de directeur, de adjunct-directeur
14.00-14.30	toelichting projectwerking toelichting en toelichting afstandsleren, leerplatform
14.30-15.30	vrij spreekuur ²
15.30-17.30	voorbereiding mondelinge rapportering
17.30	mondelinge rapportering

¹ Indien de opleiding dit wenst, kunnen de gespreksgroepen van de lectoren specialisatievakken en algemene vakken samengevoegd worden. Een andere indeling kan ook besproken worden met de projectbegeleider.

² De commissie vraagt om het vrij spreekuur op ruime schaal binnen het Hoger Instituut aan te kondigen. Aanmelding geschiedt rechtstreeks bij de secretaris van de visitatiecommissie tijdens het bezoek (cf. pag 54 van de handleiding onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA).

bijlage 4   Afkortingenlijst

ASO	Algemeen secundair onderwijs
AT	Arbeids- en tewerkstellingsagogiek
EVC	Eerder verworven competenties
EVK	Eerder verworven kwalificaties
HISK	Hoger Instituut voor Schone Kunsten
HIRL	Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen Leuven
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
K.U.Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
PDCA	Plan – do – check – act
PLATO	Peterschapsproject dat zich als doel stelt het professionalisme in de kmo-bedrijfsvoering te verhogen
RESOC	Regionaal Economisch en Sociaal Overlegcomité
SERR	Sociaal-Economische Raad voor de Regio
SOVOREG	Dienst voor sociale voorzieningen van Hogeschool Gent
SWR	Sociale readaptatiewetenschappen
SWR-er	Sociale readaptatiewetenschapper
TSO	Technisch secundair onderwijs
VAP	Vinger aan de pols (ontmoetingen tussen alumni en studenten)
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VT	Vrijtijdsagogiek
VUB	Vrije Universiteit Brussel
ZER	Zelfevaluatie rapport